111892 - Babalar ve Dedeler İçin Nafakanın Vacipliği

Soru

Ben bir kadın olarak babama ve dedeme nafaka vermem vacip mi?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Evlat – ister erkek olsun ister kadın – zengin olduğu hâlde anne ve babası fakirse, onlara nafaka vermekle yükümlüdür. Anne-babaya nafakanın vacip olduğuna; Kitap, Sünnet ve icmâ delalet etmektedir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:
"Rabbin, kendisinden başkasına ibadet etmemenizi ve ana babaya iyilikte bulunmanızı kesin olarak emretti." (İsrâ, 23)
Ana-babaya iyilik yapmanın bir türü de ihtiyaç duyduklarında onlara nafaka vermektir.

Aişe (r.a.)'dan rivayet edildiğine göre Nebî (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:
"Kişinin yediği en temiz kazanç, kendi kazancıdır; çocuğu da onun kazancındandır."
(Ebu Dâvud 3528; el-Albânî sahih kabul etmiştir.)

İbnü'l-Münzir şöyle demiştir:
"Geçimini temin edecek malı ve kazancı olmayan fakir anne ve babaya nafaka vermenin evladın malından vacip olduğunda ilim ehli icmâ etmiştir."

Bir adam Nebî'ye (sallallahu aleyhi ve sellem) sordu:
— **"İyi arkadaşlığa en çok kim hak sahibidir?"**
Rasulullah şöyle buyurdu:
— "Annen."

Adam: “Sonra kim?”

— “Annen.”

Adam: “Sonra kim?”

— “Annen.”

Adam: “Sonra kim?”

— “Baban.”

(Buhârî 5971, Müslim 2548)

Ayrıca; dede ve ninelere – ister baba tarafından olsun ister anne tarafından – nafaka vermek de vaciptir. Bu, cumhurun (Ebu Hanife, Şâfiî, Ahmed ve diğerleri) görüşüdür. Çünkü Kur’ân’da dede “baba” diye isimlendirilir.

Allah Teâlâ buyurur:

“Babanız İbrahim’in dinine uyun.” (Hac, 78)

Yine şöyle buyurur:

“Babalarınızın nikâhladığı kadınlarla evlenmeyin.” (Nisâ, 22)

Buradaki “babalar” öz babaları kapsadığı gibi hem baba hem de anne tarafından dedeleri de kapsar.

Ayrıca:

“Eğer çocuğu varsa, anne ve babasının her birine altıda bir hisse vardır.” (Nisâ, 11)

Bu hüküm, dede ve nineyi de kapsar.

Nineler de “anne” ismiyle anılır. Allah Teâlâ buyurur:

“Sizlere analarınız haram kılındı.” (Nisâ, 23)

Bu, anne ve nineleri kapsar.

Buna göre, dede “baba” ismine, nine ise “anne” tanımına dahil olduğu için; anne-babaya iyilik ve nafaka ile ilgili delillere dahildirler.

(Bkz. *el-Muğnî*, 11/372)

İbn Useymîn, “Şerhu’l-Mümti‘” (13/498-499) adlı eserinde, nafakası vacip olan akrabalar konusunda şöyle der:
“Usul: Kişinin kendisinden geldiği kimseler olan baba, anne ve onların yukarı doğru tüm kollarıdır. Furû ise: Kişiden meydana gelen çocuklar ve onların neslidir.”

Sonra şöyle devam eder:
“Bu bab, nikâhın haram kılındığı akrabalar bahsi gibidir; burada baba ve anne tarafı arasında fark yoktur. Usul ve furû ister asabe olsun ister rahim akrabası, isterse mirasçı olsun; belirli şartlarla onların nafakası vaciptir.”

Anne-baba ve dedelere nafakanın vacip olması için şartlar:

- Onların fakir olması,
- Evladın ise zengin olmasıdır.

Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:
“Sadakaya önce kendinden başla; fazla olursa ailene, ondan da artarsa akrabana ver.” (Müslim 997)

İbn Cibrîn şöyle demiştir:
“Eğer anne-baba fakir, kızları ise ihtiyaçlarından fazla mala sahipse; kız evladın onlara ihtiyacı kadar nafaka vermesi gerekir.”

Buna göre, **kadın zengin, anne ve babası (veya dedeleri) fakirse**, onların nafakasını vermekle yükümlüdür.